

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Praxis Episcopalis

Piasecki, Paweł

Coloniae Agrippinae, 1620

II.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61608](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61608)

PARS SECVNDA.

CAPVT I.

De modo Visitandi.

EXPLICITIS preparatorijs, nunc videndum est, quo ordine Visitator pcedere debeat: nam si Visitatio ordine expediatur, facilis erit labor, & magnus fructus, sicut ex inordinabiliter actis optatus fructus minimè sequitur.

c. qualiter de accusat.

Soc nu. 25.

c. ea, quæ si Vero de statu Mona.

S. Greg. 7. Morala

Paulin. p. 1. q. 3. Conc. Prou. 4. eod.

Concil. Prou. 1. eod.

Doct. in d. c. 1

Fius V. Constit. 139. Concil. Prou. 6. eod.

Episcopus igitur, nisi legitimè impeditus fuerit, ipsemet propriam dioecesim visitare debet: sed antequam cleri, populiq; visitationem ineat, diuino prius auxilio implorato, à se, suaq; familia visitandi initium vtiliter faciat: quia alias nunquam purè maculam in membro considerat oculus, quem puluis grauat; & superiectas sordes tergere non valent manus, quæ lutum tenent: & ne in visitatione vice salutis animarum, de quibus tractatur, scandalum præbeat; sed, vt potius reliqui omnes domesticæ illius visitationis actione, executioneq; excitati pastoralia iussa facilius & foelicius exequantur.

Deinde, nisi aliud censuerit, (cum in hoc ordo *cap. 1. de censib. lib. 6.* in Episcopo non sit substantialis) à cathedrali, cuius ipse præcipuum caput est, incipiat; postea visitet Ecclesias Collegiatas, in quibus, si sibi placuerit, confirmandos ex vicinioribus Parochijs confirmabit; Parochiales, & alias quoque Ecclesias etiam commendatas, etiam equitum ordinis Hierosolymitani, ac oratoria, & Capellas intra Parochiæ limites, etiam Monasterijs vnitas, & illas, quæ his conditionibus institutæ sunt, vt Ordinarius, aliusue superior Ecclesiasticus, ne

visitationis, correctionisue causa id sibi vendicare possit; alioquin nulla sit erectio, ac testatoris voluntas; nisi institutio sedis Apostol. auctoritate comprobata erit; quia tunc non visitabit, nisi negligentes fuerint illi, quibus à testatore id commissum fuerit; Hospitalia, confraternitates in Ecclesijs quoque Regularium erectas, Montes pietatis, & alia loca pia, quæ immediatè sub Regum protectione non sunt, etiam laicalia merè priuata, in ijs videlicet, quæ ad obseruandam, exequendamque piam testatorum voluntatem spectant; scholas quascunque, ac bibliothecas, & tabernas librarias; ædes, habitationesue Ecclesiasticorum, etiam si in priuatorum, laicorumque domibus degant; Ecclesiasticos denique quoscunque suæ iurisdictioni subiectos, & populum tandem separatim, nisi qualitas negotij aliud exposcat, in ijs, quæ ad forum Ecclesiasticum spectant, vbi intèdit imponere pœnam pro crimine: extra iudicialiter autem ad finem imponendæ pœnitentiæ de omni crimine inquirere poterit. Monasteria verò Monialium etiam Regularibus subiecta quoad clausuram, in vrbe, vel post perfectam clericorum populiq; visitationem, vel opportuniore tempore visitare poterit. Seminarium etiam comodiore tempore, & tertio quoque mense visitabit; perfectius quidem bis quotannis videlicet in hebdomada post Pascha, & ante vacationem, vt dicitur, studiorum, quæ Idibus Septembris vel circa fieri solent.

Concil. Prou. 4. eod.

Conc. Prouinc. 4. eod.

Soc. sub nu. 14.

Conc. Prou. 2. tit. 2. decret. 157.

Expe-

de offi.
ord. li 6.
Petr. i. c.
17.

Hof. in
sum. de
cenfib.
§. fin.
S. Anto.
d. c. 6. q.
6.
d. c. r.
e. cum
Aposto-
lus de
cenfib.
Doct. in
d. c. r.
Cald.
conf. 8.
de cenf.
Pauin.
p. i. q. 5.
Fusch.
lib. i. c.
4. nu. 9.
S. Anto.
lib. 3.
tit. 20. c.
6. §. de
focietat.
Conc.
Prou. 4.
eod.
e. vt in
tra. &
ibi But.
de off.
ord.
Pauin. r.
q. 5. arg.
c. in fin.
gulis, de
statu
Monac.
Conc.
Prou.
4. eo.
Conc.
Prou.
4. eo.
Conc.
Trid. fef.
24. c. 3.
Rebuff.
rela.
à Fusch.
lib. i. ca.
2. n. 18.
e. si Epi-
scopus.

Expedita visitatione Ciuitatis, in qua Episcopus procuracionem, etiam si Ecclesia Episcopatu contigua sit, & etiam si domum suam ad prandiū reuertatur, recipere potest; cum procuratio in signū subiectionis detur; progredietur ad Ecclesias, & loca diocesis: & siue in ciuitate, siue extra ciuitatem, caueat, ne in aliqua Ecclesia vltra quàm opus sit, moreretur, ne illa nimis grauetur, & aliarum visitatio negligatur. Obseruet autem in Visitacione, quæ in Põtificali præscripta sunt: & confirmandos confirmet, & cõsecranda, consecret: Ex causa tamen aliquid præponere, aut postponere potest.

Et vt facilius omnia succedant, visitationis negotia inter ministros, quos secum secundum qualitatem Ecclesię visitandæ in vrbe assumere debet, distribuatur: Extra autem ciuitatem, saltem Canonicum Ecclesiæ Cathedralis, si idoneus sit, cum duobus alijs Sacerdotibus, si haberi possunt, huius rei vsu peritis, præter Capellanum, & Notarium habeat. Reliqua verò familia moderata, & vtilis sit, quæ bonum exemplum præbeat, & cuius opera necessariò indigeat; nec ad summum cõputata Episcopi persona plures quàm decem homines sint; & iumeta septem: potest verò alios etiam, suis tamẽ sumptibus, secum ducere: Vbi autem ipse totam Ciuitatem, & diocesim visitare minimè potest, Cathedralem saltem, aliasque Ecclesias insigniores visitet; cæteras verò Vicario generali (illi enim hoc iure proprio haud competit) vel Visitatoribus assignet; quibus vidualium expensas visitati: cætera verò Ordinarius prouiderere debent.

Nec videtur omnino damnanda opinio illorum, quia ad subleuanda expensarum grauamina Visitatores ad Ecclesias pauperes delegandos esse dicunt; licet indistinctè non sit amplectenda, sed

forfan, quando Episcopus illas alias visitauerit, illarumq; status cognitionem habet, & operam suam minimè necessariam esse arbitratur, & quando illæ Ecclesiæ non omnino sunt pauperes; eo enim casu cessat illa ratio, cum Episcopus illas suis sumptibus visitare teneatur, quando videlicet paupertas est euidentis: Vbi ergo est penuria, & Ecclesia non ea est, quam suis sumptibus Episcopus visitare teneatur, neque requiratur ipsius Episcopi opera, tunc forsan expediens aliquando erit, Visitatores mittere, licet Episcopus nullo detineatur impedimento, & ex illis locis ad loca insigniora, vel magis commoda confirmanda confirmandos conuocare poterit. In reiteratione autem Visitacionis, tum ipse, tum etiam Visitatores inferiores, illas Ecclesias, illosque Clericos, & populos visitet, qui in priori visitacione ab eo visitati non fuerunt, nisi alijs visitacionis officium magis opportunum esse cognoscatur. Et hæc de Episcopo, quamuis multa ex his, & inferiori competant, & plura etiam ex illis, quæ dicentur, Episcopo quoque conueniant.

Visitator verò ab Episcopo delegatus, nisi alia forma sibi præscripta sit, quam omnino seruare debet, priusquam visitacionis causa Ecclesiam adeat, Parochum in Ciuitate, & Vicarium foraneum in Diocesi, de eius aduentu certiores faciat: reprehensibile enim videtur, vt supra dictum est, visitacionem formalem ex improviso obire. Cum verò ad visitacionem se confert, secum Notarium Clericum, & alium ad summum habeat, & vbi non sunt Notarij Clerici, adhibendi sunt duo alij Clerici scribentes in consonantia; vel Notarius Apostolicus Laicus; Visitanti enim soli non creditur; potest etiam, & expedit aliquando vocare sibi Coadiutorem, Vicarium foraneum,

Pauin.
1. q. 6.
Doct. in
d. c. pro-
curatio-
nes.
Archid.
in c. pla-
cuit 10.
q. 4.
d. c. r. §.
postquã
de cenf.
6.
e. cum
dilecta-
de re-
script.
Soc. sub
n. 8 & n.
31.
Pauin.
1. q. 5.
e. quali-
ter, &
quando,
de pro-
bat.
Pauin.
2. q. 3.
Imol.
Clem.
fina. de
statu
Mon.

Visitati
soli non
eredit u
Petr. 1.
cap. 3.

neum, vel alium Sacerdotē illius, vel etiā alterius plebis; quando videlicet quamplura sunt negotia in illa Ecclesia expedienda: & primum ad caput plebis accedat, & ad se Vicarium foraneū pro informatione assumenda accedere iubeat: in progressu autem visitationis etiam, cum alterius plebis visitationem aggreditur, ad loca proxima, atque magis comoda pro ipsius plebis visitatione se conferat.

Parochus verò vesperè antequàm visitetur, & manè solemniter campanarum sono illius aduentus signum det; quo tempore visitationis populus frequentior sit, cum dies visitationis sit sollemnis, & feriata, & ad Ecclesiā omnes convenire debeant, ita ut censuris etiā cogi possint.

Petr. 1.
cap. 2.
Fusch.
lib. 1.
cap. 4.

Aduentanti autem ad Ecclesiā, Parochus, aliusuē Ecclesię Rector, & reliqui omnes Ecclesiastici illius Parochię, Ecclesięuē superpelliceo induti, qua debent reuerentia ad fores obuij assistant. Honorificè enim Visitator recipiendus est secundum varias regionum consuetudines.

e. Epif.
copi 7.
9. 1.

Visitator autem Ecclesiā magna cum grauitate, religione, & deuotione intrat; & factis ad sanctissimum Eucharistię Sacramentum humiliter precibus, si manè accesserit, atque Missam non celebrauerit, horaq; congrua sit, cum sine Missa visitationem fieri minimè deceat, quę tardius celebrari debet, recta in sacristiam proficiscatur, & inde ad celebrandam Missam secundum occurrentē diei sollemnitatem ad præscriptum Kalendarij, cum oratione de Spiritu Sancto, cum Gloria in excelsis, & Credo: & dum ipse in Sacristia se ad celebrandum præparat, Notarius eius iussu literas patentes alta voce populo legat, atque publicet: si autem tempestiuum erit, Celsusq; ibi frequens sit, defunctorum ani-

Soc. nu.
32.
Soc. sub
nu. 26.

Petr. 1.
cap. 3.

mas interim absolueri poterit: hoc enim vt supra dictum est, quancumque oportuiori sc. tempore fieri poterit, si verò ad illam actionem Clericorum numerus minor erit, domum Parochialem ingredietur, tractaturus cū Parocho de ijs, quę ad totam illā visitationem spectant, præcipuè de frequentioribus populi abusus, vt de illis ipsum etiā cōcionando arguere possit. Hora igitur opportuna celebrandi, cū videlicet populus frequens erit, celebret, aut si ipse non potest, alium, vt supra, celebrare faciat: & si ipse celebrauerit, lecto Euangelio ab ipsius latere, aperto capite, nisi & ipse Episcopali dignitate fulgeat, stans ad populum sermonē habeat, vel si suggestum ascendere maluerit, depositis capsula, seu planeta, & manipulo, capite operto sedens alloquatur, vel etiā si oportuimus censuerit, post Missam differat. Post autem communionem, vel si ita iudicauerit, post Missam, sanctissimum Eucharistię Sacramentum populo ministraret. Peracto autem sacro, ac sacris vestibus depositis, licet etiam ante Missam fieri possit, superpelliceo, siue, si Prælati sit, Rocchetto & Mantelletto, vt a-

S. Aug.
lib. 1 tit.
20 cap.
6 §. de
societ.
tibus
Fusch.
lib. 1.
Soc. nu.
21.

Petr. 1.
c. 3.

Petr. d. m.
3.

hwa

fimi Sacramenti, qua absoluta, priusquã ostiolum claudatur, iterum genuflexus sanctissimum Sacramentum ter incenset. Extinctis postea luminibus, quatuor exceptis, sacras Reliquias visitet, easquẽ stãter incenset, canente interim Clero psalẽdam, antiphonãvẽ, deinde orationẽ dicat, sacris illis Reliquijs accõmodatã. Baptisterium etiam & olea sacra cũ luminibus duobus visitet. Reliquum verò visitationis superpelliceo exutus absquẽ luminib. profectetur, vt infrã. Vbi autẽ à prandio illuc pervenerit, & illius loci visitatio illo eodẽ die expediri non possit, visitationi personali incũbat, vel inventaria, indices, & alia, quã à Parocho prãparata esse debent, vt supra dictũ est, videat, & difficultates, si quã in illis sũt, euacuare conetur: prãcipuẽ decreta visitationum prãteritarum reuisat, & quẽ executã non sunt, si cẽsuerit, etiã ab alijs quã à Rectore, cognoscat: inventaria bonorum, ac supellectilium Ecclesiã cõferat, & si fortẽ aliquid deerit, defectus causã cognoscat, vt infra latius dicemus. poterit etiam, si Clerus frequens erit, animas absoluere, vel pios aliquos homines audire. Vnum non prãtermittam admodum Visitatoribus expediens, vt etiã à prãdio quotidie ante, vel post officium Vesperarum per dimidium horã meditationi, vel saltem sacrorum, piorumquẽ librorũ lectioni incumbat. Et si vna die Visitacionem expedire non poterit, pluribus diebus, vt oportuerit, immoretur. Non enim verum est, quodd vna die tantũ procurãdus sit Visitator; quia, vt cõmuniter concludunt Doctores, si statim potest redire pro perfectione Visitacionis, nonne melius est permanere, quãndia opus est, & ipsam Visitacionem perficere? Si verò aliquis recusauerit visitari, vel procuracionẽ dare, excipiẽs se exemptum, licet offerret se id incontinenti

coram ipso Visitatore probare, aut corã alio cõpetenti iudice, etiam si appellaret ad S. D. N. poterit tamen excõmunicari; quia Visitator in prãiudicium sui iuris, nec exceptionem, nec probationes oblatas recipere, nequẽ appellacionem admittere tenetur. Et hoc potest facere delegatus, si potestatẽ habet: & quando cõstat Ordinariũ esse in quasi possessione; secus si contrarium constaret: in dubio autem penderet ex futuro euentu. Et Visitator eo casu debet procedere, vt pars, non autem, vt Iudex: non tamen potest excõmunicare, aut interdiceret ex sola allegatione exẽptionis; quia ille per huiusmodi exceptionem non diceretur spoliare Episcopũ; sed requiritur, quod visitationi resistat. Tunc enim Epif. potest vti gladio spiritali, & rãporali: quia etiam per violentiã intrare potest, & resistentes expellere. Et cõducibilius esset, (quãdo non timeretur scandalũ) non vti censuris, sed vi ingredi, si tamen quis se excusaret, quoad procuracionem, ob inopiam; eo casu, quando paupertas est evidens, non debet, nec potest cogi. Si verò nõ est evidẽs, etiã per censuras cogi potest. Sed Visitator non debet cogere, quãdo id esse verũ, probabiliter putat; secus verò, quãdo suspicatur ipsum falsò paupertatẽ allegare. Nequẽ excusatur Abbas, vbi Monasterio imminet cura animarũ ob paupertatem Ecclesiã Parochialis, quia ratione populi ad procuracionem tenetur: & hoc notandum est; quia facile occurrere potest, & mihi occurrit in factõ. Ecclesia autem dicitur pauper, quando non potest aliquem honestẽ, & sufficienter alere, hospitesquẽ superuenientes recipere; & quando sibi & suis non sufficit. Hoc tamẽ arbitrio iudicis relinqui solet. Si quis verò visitacionem impedire prãsumperit, est excõmunicatus in Bulla coena Domini.

Innoç. in c. venerabilã de sensu excom.

Sec. num. 16. & num. 24. S. Ana. d. c. 5.

Hunc articulum latẽ discutit Borg. decis. 29. nu. 40. lib. 1.

Sec. num. 20.

Falsch. lib. 2. c. 19.

Sec. num. 28.

Butz. in c. si. de offic. Arch. gl. in c. clericus, 21. q. 1.

Me. nocht. de arb. iud. lib. 2. cent. 1. cas. 165. num. 2.

Conc. Prou. l. 10.

Arch. Ioan. Andr. & alij in d. cap. 1.

c. cum super de sensu.

CAPVT II.

Quæ præcipuè Visitator concionando populum docere debeat.

CVM Visitator ipsemet, vel saltem per aliū concionari teneatur; idēd, quæ potissimum populum docere debeat, dicendum est.

In *Concilio Bracaren. secundo*, fuit statutum, quæ Episcopi visitantes docere debeant: Id quod à *Grat. in lib. decret.* registratum est. Sed quædam illorum in his regionibus nunc superflua videntur.

S. Anton. verò ait prædicationem communem, & aptam ad populum esse, vel de duodecim articulis fidei, vel de septem vitijs capitalibus, vel decem Præceptis; vel de septem Sacramentis, vel de virtutibus, vel de beatitudinibus, vel de alijs materijs moralibus, prout expediens erit secundum qualitatem, & capacitatem audientium.

S. Dionys. Carthus. inquit Visitatorem populum docere debere.

1. Vt in primis decem Dei præcepta, necnon præcepta Ecclesiæ omnes scire, atque idem adimplere curent.

2. Vt odium præcipuè vitent, ac se inuicem diligant, exemplariter, atque pacificè mutuò conuersando: qui hominem odit, neque Deum, neque seipsum, neque aliquem verè, ac spiritualiter diligit; sed in damnationis est statu: cum etiam inimicos quilibet diligere teneatur.

3. Vt mortalia semper deuient peccata; & in cibo, potu, ac in vestimentis temperatè se habeant.

4. Vt circa suum Pastorem, ac superiores se habeant reuerenter, ac obedi-

ter: oblationes, & decimas promptè, deuotè, fideliterque persoluant.

5. Informandi sunt coniugati qualiter inuicem se habere debeant.

6. Parentibus quid agendum circa sobolem suam, illam educando, instruendo, corripiendo, & castigando, nuptiisque tradendo, vel ad spiritualia hortando.

7. Item monendi sunt Domini, quomodo cum familia, ac operarijs se gere-re debeant.

8. Vt dies festiuos deuotè expendant; & crapulam vitent.

9. Vt in verbis modesti sint; cum de omni etiam otioso verbo ratio reddenda sit.

In *Concilio Prouinc.* dicitur, vt Visitatores concionando studeant vehementi cohortatione ad religionem, vitæ innocentiam, pacemque & concordiam omnes adhortari.

In hoc ego, sicut & semper Auditorum capacitatem, & qualitatem præ oculis præcipuè habendam, & simpliciter ad Dei gloriam, animarumque salutem, non autem ad pompam, vt dicitur, prædicandum censeo.

Deinde frequentiores illius loci abusus considerandi sunt; & de ijs euitandis, ac de virtutibus illis aduersantibus seminandis, vehementer agendum est.

Aduertendæ sunt etiam Ecclesiæ necessitates; & eo casu populus ad illas subleuandas adhortandus est. Aliæ etiã circumstantiæ perpendendæ sunt; vt puta si

d. c. r. §. sanè, & ibi not. de cens. 6. Visita- tor tene- tur con- cionari saltem per aliū.

d. e. 5.

in opus. de re- gim. Archi.

Conc. Prou. i. cod.

c. oportet §. q. i.

Soc. sub num. 23.

ea si frugum abundantia, vel penuria sit, & huiusmodi, vt inde, vel de benignitate, vel de iustitia Dei agendum sit; Qua occasione populus ad purè Deo seruiendum, vel saltem ad ipsam timendum excitari poterit. Non alienum etiam puto, cum vox concionatoris præcipuè vehementis, & qui auctoritate polleat, afficere multum videatur; in concionis initio aliquid de Visitatione dicere, vt laici illam etiam ad ipsos spectare cognoscant, vtq; ad sui ipsius visitationem quilibet excitetur; atque ad cooperandum in illa actione ad Dei honorem, & ad suam, proximiq; utilitatem pro viribus incumbat. Et licet qui in quolibet loco frequentiores abusus sint, ex Vicario foraneo, Parocho, & ab alijs viris pijs, & fide dignis cognoscendum sit, tamen tanquam magis communes inscripti, vel saltem plures ex illis ex *Paulino* colliguntur, de quibus monendus est populus.

Paulin. p. 2. q. 8.

Primum. Vt omnes dies festos colant, & Vt in Ecclesia deuotè versentur.

Vt attentè, ac piè, sacrificio Missæ, diuinisq; officijs intersint.

Vt mulieres sint velato capite.

Vt superstitiones omnino fugiant.

Vt caueant, ne faciant abortum propter culpam inexcusabilem.

Ne parentes infantes anno ætatis non expleto secum in lecto teneant.

Vt pueros suos moneant, & corrigant; vt à furtis, mendacijs, periurijs, à cæterisque malis moribus, & conuersationibus caueant.

Ne eos magistris committant qui illos potius perdant, quam virtutibus, ac litteris instruant.

Ne iuuenes, & puellæ saltationibus, aut cantilenis lasciujs, præcipuè diebus festis inuigilent.

Ne puellæ se figmentis facent, vt ru-

bicundiores, vel candidiores appareant.

Ne pompa vestium, & superfluis ligaturis ac ornamentis vtantur.

Ne solæ cum viris domesticè versentur, neque cum omni genere mulierum.

Ne tempore interdicto solemnitates nuptiarum faciant.

Ne sponsi ante benedictionem à Parocho recipendam coniungantur.

Vt autem facilius huic muneri Visitator satisfacere possit, locos aliquos communes visitationis tempore magis opportunos colligat, habeatq; vt, exempli gratia.

Ad excitandum populum ad cultum dierum festorum.

In hac die expiatio erit vestri, atque mundatio ab omnibus peccatis; coram Domino mundabimini, sabbatum enim requietionis est. Leuit. 16.

Ad constructionem, reparationem, & ornatum Ecclesiæ.

Ecce contriti sunt inimici nostri, ascendamus mundare sancta, & renouare. Machab. lib. 1.

Et rursus, & cogitauit de altari holocaustorum, & reliqua. c. 4.

Et ornauerunt faciem templi coronis aureis, & scutulis, &c. Et facta est letitia in populo magna valde: & auersum est opprobrium gentium.

Ad soluendas decimas integras.

Inferte omnem decimam in horreum meum, & sit cibus in domo mea; & probate me super hoc dicit Dominus. Si non apperuero vobis catarractas celi, & effundero vobis benedictionem vsque ad abundantiam, &c. Malach. cap. 13.

Hæc autem omnia, videlicet accessum Visitatoris, receptionem, Missæ celebrationem, concionem, &c. breuiter Notarius describat hoc pacto.

1593. die 3. Martij.

Multum. R. D. N. Visitator delegatus à Reuerendissimo Domino, &c. vt litteris

teris patentibus datis Mediolani die, &c. patet, accessit ad Ecclesiam Praposituralem, Collegiatam, ac Parochialem S. N. caput plebis, qua alius visitata fuit per prafatum Reuerendissimum D. Archiepiscopum die &c. & per R. D. N. die &c. vt ex ipsis visitationibus in Archiuo Archiepiscopali existentibus patet: in qua quidem Ecclesia prafatus R. D. Visitator fuit ab infra scriptis R. R. D. Praposito, & Canonicis reuerenter receptus, & facta oratione D. O. M. genibus flexis ante altare maius, in Sacristiam pro Missa preparatione accessit, interim, vt ipsius facul-

tas, & auctoritas ad omnium notitiam facilius deueniret, & ne quis huius rei ignorantiam pretendere posset, eius litera patentes per me Notarium infra scriptum, mandato & iussu ipsius D. Visitatoris alta voce ibidem lecta, & publicata fuerunt, presentibus R. R. D. Praposito, Canonicis, & alijs pluribus de Clero, & Populo: & Missa de spiritu Sancto celebrata, & concione habita, accessit ad visitandum sanctissimum Eucharistia Sacramentum: circa quod inquisiuit, mihi, scribendum mandauit, vt infra.

CAPVT III.

Quæ præcipuè videnda, ac perquirenda in Visitatione materiali, & à Notario scribenda.

Sanctissimæ Eucharistia Sacramentū.	An assiduè asseruetur, & vbi.	Hæc & alia inferius scripta separatim à Rectore perquirenda.	minica, & quomodo eundo, & redeūdo. Expositio quando, & quare fiat. Et quomodo reponatur. An custodia in hebdomada Sancta ad præscriptum Conc. 6. vbi, quomodo, & cuius expensis. An honorificè, & deuotè ad ægrotos deferatur. An etiam tempore Paschatis ad alios domi detentos.
	An in hostia magna, vel in particulis.		
	Quot reperiantur particula.		
	Quando renouetur Sacramentum.		
	Quando hostiæ, & particula.		
	Pixidis purgatio, quando & quomodo fiat.		
	A quo conficiantur hostiæ, & particula, & cuius expensis comparentur.		
Vbi, & qualiter asseruentur.	Tabernaculū	Quale videlicet, quæ materia, & quæ forma, & quis ornatus, & an serico introuestitum. An in summitate imago Christi resurgentis, vel pectus vulneratum exhibentis, vel Crux parua quæ amoueri non possit. Ostiolum eius quale, in qua parte	
An processio fiat tertia qualibet do-			

Tabernaculū } parte, quomodo munitum, & an facile aperiatur.

Clavis qualis: An ab alijs feiuncta, & quomodo custodia- tur, & an plures, vbi plures sunt Parochi.

Vbi, & quomodo colloca- tum, & an firmiter hæreat.

An, & quomodo tectum: an sit integumentum, quod bal- dachinum appellatur, an co- nopeum, & quale.

An in ipso, vel sub ipso ali- quid aliud retineatur.

An sit benedictum, à quo, & quando.

An iugiter è regione arde- at lampas, vel cereus, & cuius expensis.

An lumen oleo oliuarum nutriatur.

Lāpas } Quot lampades ardeāt die- bus festis, & solemnioribus, & quot cerei.

An lampas ex aurichalco sit.

An ex alia materia, & an ni- tida sit.

An singulis hebdomadis ex- purgetur, & à quo.

An in lampade aliquid cu- riosum immisceatur.

An lampadariū sit, & quale.

Tabernaculum gestatorium, pixides, & alia sint, prout in indice eorum, quæ ad vsum, & ad administrationem san- ctissimi Eucharistiæ Sacramenti perti- nent.

Vbi, & quomodo asseruentur.

Vascula } qualia.
Armara }
Vela. }

Expositio, & ostētio, quan-

do, & quomodo fiat.

Claves quot, & quales, & penes quos.

Sacræ Reliquiæ } An sit aliqua historia San- ctorum, quorum reliquiæ in- signes ibi sunt, & an publicè le- gatur.

An festus dies Sancti, cuius reliquiæ insignes sunt, solem- nis agatur. Recognitio earum, & vnde translatae sint, & quo- modo ibi collocatae; & an ali- quæ absq; Episcopi facultate, vel consensu additae.

An ad ægrotos exportentur.

Quale, videlicet, quæ mate- ria, quæ forma, & quis orna- tus Baptisterij, & ciborij, & antabellæ ad os eius.

Vbi est situm, an in capella, & in loco ad præscriptum.

An conopæo tectum.

An clathris septum.

Bapti- steriū.

Olea sacra, an noua; & suf- ficientia, & à sordibus expur- gata.

An vetera comburantur.

An decenter asseruata.

An in vasculis ad præscri- ptum, quæ sint duplicata.

An cotyla è corio, intus fe- rico vestita.

An sacculus albus ex serico.

An aqua baptismalis pura, & munda, & quando, & quo- modo deferatur, & an in vase reponatur.

An vasculum sit ad deferen- dam aquam baptismalem.

An sacrarium fera, & clauē munitum.

An baptizandi ante nonum diem deferantur.

D

AN

An nouum, & sufficiens,
& à sordibus expurgatum.

An seruetur in vase ad
præscriptum in fenestra à
parte Euangelij in capella
maiori, vel si ibi sint sacra
reliquia à parte Epistolæ.

An fenestra sit tabulis, &
serico intus circumsepta, &
ornata, & an fera, & clauem
munita.

An clavis à Parocho cu-
stodiatur, & ubi.

Oleum sa-
crum pro
infirmis.

An sit aliud vas simile ad
asserendum.

An olea ita accommoda-
ta sint, vt translatione mini-
mè effundi possint.

Vnde assumatur, & an cū
Clero Parochiæ, & quo-
modo.

An verus comburatur, &
in sacrarium proijciatur.

An etiam bombyx.

An vas in coryla à corio
intus serico vestita asserue-
tur.

An sit sacculus sericus vio-
laceus cum cordulis longis.

Et visitatio hæc semper hoc in loco
describatur, licet differatur, vt quando
ex aliqua causa oleum seruetur in domo
Parochi.

Sacrarium. Quale, ubi, & an sit fera, &
clauemunitum.

Quæ sit eius forma, an videli-
cet ad instar crucis, vel rotunda.

Quo in loco sita.

Cuius longitudinis, latitu-
dinis, & altitudinis.

An populi capax.

Tectum an laqueatum, &
bene seratum.

Parietes an hæc rimis, an
incrustati, & an picti.

An parietibus Ecclesiæ sit
annexa domus alicuius parti-
cularis.

An locus, etiam ipsius Ec-
clesiæ, ad vsum sordidum.

Pauimentū an integrum, an
lateritium, an marmoreum,
vel cæmentario opere factum.

An solo æquatum, an ad il-
lius ingressum ascendatur, vel
descendatur, & qua altitu-
dine.

An de fundatione constet.

An sit consecrata, & an ipsi-
us consecrationis dies festus ag-
gatur.

An in ea celebretur.

An sit libera, vel iurispatro-
natus.

Quot Capellas, & altaria
habeat.

An munda, & nitida sit.

An in ea aliquid prophanū
retineatur.

An imagines, & sculpturæ
veritati scripturarum, traditi-
onumue Ecclesiasticarum ad-
uerferentur.

An in eis effingendis sit aliquid irre-
ligiosum, inhonestum, falsum, aut non
rectè factū, & absque recognitione, &
facultate Præfetti.

An portentur aues, & ducantur cani-
culi ad Ecclesiam, quod non licet.

De Capella maiori.

Vbi, an videlicet in eminentiori loco,
in capite Ecclesiæ.

Et ad Orientem versus sita sit.

Longitudo, altitudo, & latitudo.

An sit fornicata.

An ornata, vel sculptura, vel pictura.
Pauimentum.

Pavimentum eius an altius solo, & quantum.

Gradus ad eius ascensum quot & quales.

Clathra an ferrea, & qualia.

An imago Crucifixi sub arcu decenti, vel vbi.

Chorus si sit, vbi, & qualis.

Fenestræ quot, quales, vbi, & quomodo munitæ.

An fenestra, seu locus pro vrceolis, & vbi.

An clauus pro appendendo bireto celebrantis, & vbi.

De Altari maiori.

An latericium, vel ligneum,

Latitudo, longitudo, & altitudo eius.

Gradus quot, & quales.

Bradella qualis.

Spatium à pariete à clachris } quantum.

Mensa qualis, & an consecrata tota, si consecrata an tela creata cooperta, & vbi non consecrata, an sit mensa lignea, & in ea petra sacra inserta ita, vt vix digito dignoscatur, & ne ab altaris fronte ultra sex uncias distet.

An petra sacra longa, & lata ad præscriptum.

Telare an sit, & quale.

Gradus pro candelabris, vbi opus est.

Umbella, seu baldachinum.

Mappæ quot, & quales,

Tela, Crucifixus, candelabra, tabella secretorum cum coronibus, ac reliqua suppellectilia, vt in indice proprio.

Redditus distincti, & vnde.

Onera distincta.

Quis oneribus satisfaciat.

A quo tempore.

Cum qua facultate.

Et an plenè satisfaciat.

Schola Sacramenti an sit, de qua in loco suo.

De Capellis, & Altaribus minoribus.

Titulus, forma, redditus, & onera eorum, &c. vt supra.

An sine permissu Episcopi ædificata sint.

Quot.

Qualia.

Vbi.

Ad quos vsus.

Quomodo munita, & tuta.

Quorum valuz quales.

Quot.

Quales.

Vbi.

Quomodo munitæ.

Quale.

Situs eius, & vbi eius ostium.

Campanæ quot, quales, & à quo pulsentur; cuius expensis campanæ, & funes comparentur, restaurentur uè.

An ita accommodatum sit, vt ascendi possit.

An sit Horologium.

An crux in eius summitate.

An fiant pulsationes congruentes secundum decentiam horarum, & distantiam populorum, maxime in diebus solemnibus.

An inferuiat ad vsu profanum.

Quot, quale, & vbi.

An aspergillum decens cædictæ tenula appensum.

Qualis.

Vbi.

A firmus.

Cuius expensis.

Quale.

Vbi.

Cuius expensis manuteneatur.

A quo pulsetur, & cui expensis.

Quando vsui sit.

Quis sit subleuans folles, & cuius expensis conducatur.

Quale.

Vbi.

Cuius expensis manuteneatur.

A quo pulsetur, & cui expensis.

Quando vsui sit.

Quis sit subleuans folles, & cuius expensis conducatur.

Quale.

Vbi.

Cuius expensis manuteneatur.

A quo pulsetur, & cui expensis.

Aedes pa-
rochiales
& Cano-
nicales

An sint propriae Ecclesiae,
Quot locis contentae, &
quales sint.
An sint proximae Ecclesiae,
& tunc,
An immunitate gaudeant,
An habitentur à Parocho,
An etiam ab alijs, & an à la-
icis, & à quibus.
An in illis iudicia secularia
exerceantur.
Ostium, an unicum, vel plura,
An prospectus in eas, &
vnde.
An restauranda.
An impense fiant pro modo
reddituum, & praebendarum.
Claves canonicas penes quem
noctu custodiantur.

Vbi.

Quale.

Quomodo clausum, & pe-
nes quos sint claves.

An, & quot Archidiaconi
constituti.

An, & quomodo mutentur.

Archidiaconi.

An ab omnibus illius ple-
bis, vel Collegiatas, vel
Parochias delatas sint
scripturae ad Ecclesiam
suam spectantes.

An deferantur intra sex
menses.

An custodiantur periculo
Archidiaconorum.

Qualis, & vbi.

An libri ordine, vel acervatim
dispositi sint.

An bene, & fideliter custodi-
antur.

An reconcinnentur, & instau-
rentur.

Biblio-
theca.

An iudex certo loco in perpe-
tuum afferretur.

Quis sit bibliothecarius, & à
quo deputatus.

Quae ratio inita sit pro libro-
rum Ecclesiasticorum co-
pia augenda.

Praebenda.

Quot.

Sub quibus titulis
Et earum redditus,
& onera.

vt in
indi-
ce.

Quomodo distincta, an vide-
licet familijs, vel certis ter-
minis.

An extendatur extra Ciuita-
tem, vel oppidum.

Eius fines, vt in indice.

An Parochus sufficiat pro Sa-
cramentorum administra-
tione.

Paro-
chia.

Quot animae in Parochia sint,
videlicet à communione in
Ciuitate.

Extra Ciuitatem.

In totum in Ciuitate.

Extra Ciuitatem.

An aliquod flumen, vel a-
liud impedimentum sit,
cuius causa impediatur Pa-
rochus, ne Sacramenta ali-
quando ministrare possit.

Monasteria, Ecclesiae, oratoria, ho-
spitalia, loca pia, &c. vt in proprijs in-
dicibus.

Vtlius in Ecclesiae Praepositura-
lis, vel aliam capituli plebis visitatione,
vel in fine totius plebis visitationis de-
scribenda sunt Ecclesiae, personae Eccle-
siasticae, circuitus totius plebis.

D 3 Distantia

Distantia locorum plebis, atque plebes finitimæ, exempli causa.

In Plebe Corbetta sunt	}	Præposituralis collegiata unica.	
		Præbendæ nouem.	
		Canonicatus verò duodecim.	
		Ecclesiæ Parochiales.	n. 17.
		Portiones verò.	n. 19.
		Ecclesia commendata.	n. 1.
		Monasteria Regularium.	n. 3.
		Ecclesiæ simplices.	n. 18.
		Oratoria.	n. 27.
		Sacerdotes.	n. 37.
		Clerici confurati.	n. 8.
		In habitu inseruientes.	n. 15.
		Dignitates.	n. 2.
Sacræ Theologiæ Doctores.	n. 2.		
Circuitus plebis milliaria.	20.		

Distantia Parochialium etiam ab vrbe, & à capite plebis.

Plebes finitimæ	}	Corbetta à Mediolano mil. 13.
		Mazenta à Corbetta mil. vno cum dimidio, à Mediolano 14.
		2. Mercallum à Mazenta mil. vno, à Corbetta 2. à Mediolano 15.
		Mesarum à Mercallo mil. vno, à Corbetta 3. à Mediolano 16.
		Bernatum à Mesano mil. 2. à Corbetta 4. à Mediolano 18. Et sic de alijs.
		Ab Oriente, Cessani, & Neruiani.
		A Ponente, Ticini Buffalora.
		A Meridie, Rosati, & Abbiati grasi.
		A Septentrione, Legnani, & Dayraghi.

CAPVT IV.

Quæ potissimum à Visitatore in visitatione materiali præstanda sunt.

IN primis iuxta ordinem eorum, quæ ab Ecclesiæ Præfecto præparanda diximus circa Ecclesiæ, Oratorij, Cappellæne fundarionem diligenter videntum est, quando Ecclesia fundata sit, à quo, & an cum consensu Episcopi, qui in antiquis præsumitur intercessisse, quando Ecclesia est decens, & ad præscriptum fabricata: nam si aliter esset, contrarium esset præsumendum, nisi ab Episcopo visitata fuisset, ab eoque in illa visitatione ordinationes factæ essent, in quibus nihil de Ecclesiæ demolitione diceretur, quia tunc videretur consensum præstitisse: vbi verò semel, & iterum etiam vi-

sitasset, & nullum confecisset decretum, vel saltem non appareret, & Ecclesiæ alijs quoque indigeret, ex hoc non arbitrator ipsam fuisse approbatam, quia ex decretis ostenditur voluntas Visitatoris: quæ si aliqua ex causa facta non fuerint, vel omissa sint, voluntas, & consensus Visitatoris apparere non potest. In dubio autem, si ibi publicè celebratur, præsumitur approbata.

Videantur etiam, an aliqua sit conditio in fundatione, quæ adimplenda sit & legitima fuerit, eam omnino adimpleri studeant: sic etiam de erectione collegiata, vel curæ, & de dote Ecclesiæ, licet

Faciunt.
not per
Archid.
in ca ne
mo, de
confec.
dist. 1. &
per A.
lex. cōf.
rot sub
nu. 5.
lib. 7.

licet ob antiquorum in Curiam, vel ob temporum iniuriam rarè sint scripturæ antiquæ Ecclesiarum.

Circa Ecclesiæ consecratione, dedicatione, cognoscat Visitator, per quæ facta sit, & quo tempore, & ubi constet, si in Ecclesia monumentum publicum non sit, apponi curet, & si dies incertus sit, diem præscriptum statuatur, & ut dies ille festus, & solemnis agatur, decernatur; Parochoque alijue Ecclesiæ Præfecto manderet, ut id in librum Parochialem, siue actorum Eccl. referat. De consecratione verò Ecclesiæ, vel altaris, si dubitatur debet consecrari, & si motum fuerit altare, Ecclesia iterum consecranda est, si verò moti sunt parietes tantum, solum est reconcilianda.

Quoad statuta verò in Ecclesijs collegiatis, videatur à quo condita fuerint, & an sint confirmata, & à quo, & an iura à ipsa statuta, vel in ipsis contenta, & an Canonibus, & concilijs consona, & præcipue an sint, quæ Simoniam sapiant, vel in præiudicium tertij confecta. Num etiã aliqua sint, quæ non obseruentur, & si non obseruantur, an prius illa sublata fuerint, & an per iura sint Canonici. Et ubi aliqua statuta minus legitima sint, Visitator deputet duos de capitulo, si idonei sint, vel alios, qui ea reforment, & ad ipsum deinde afferant recognoscenda, & postremo ad Ordinarium, vel ad S. D. N. confirmanda, si confirmatione opus sit. In primis autem curet, ut per iurijocasso tollatur.

Circa priuilegia Visitator videatur, à quo, & quando concessa sint: & an illis per Sac. Conc. Trid. per quod plura sublata sunt, per Pontificiasuè sanctiones, vel aliter derogatum sit, an ad tempus concessa sint, an vltima concessionis causam extendantur. Nam priuilegium strictè intelligendum, & ad eius causam limi-

tatam restringendum est, & an causa expressa, vel tacita cesset: an per abusum, vel per non usum, quando respicit fauorem personarum illius Ecclesiæ, priuilegium amissum sit: Nam quando Ecclesiæ fauorem respicit, tunc priuilegium minimè amittitur.

Quoad consuetudines, & ritus potissimum videatur, & cognoscat, an sint rationabiles. Consuetudo enim irrationabilis corruptela, non autem consuetudo dicitur: an sint præscriptæ, & quæ contra canones sunt, an supra hominum memoriam, vel saltem vltra quadraginta annos introductæ; an à Sac. Conc. Trid. vel alio iure reprobatae sint: an sint onerosæ Ecclesiæ, quia tunc remouenda sunt, quando sunt multum onerosæ, nisi vltra hominum memoriam introductæ sint. An consuetudo sit certa, vel dubia: nam quæ dubia est, non est quasi consuetudo obseruanda, donec declaratum fuerit esse certam consuetudinem: & rationabilis consuetudinis transgressores tanquam legis præuicatores puniendi sunt.

Sacras verò reliquias recognoscere Visitator debet, & si de recognitione aliàs diligenter facta constet, videatur ex collatione inventariorum, an aliqua sublatae, vel additae sint, & qua facultate. Et ubi hoc in genere delictum inuenerit, delinquentes grauiter multet, puniat: Et si eos nesciuerit, clauium custodes, quos etiam multare debet, nisi ipsas decerneret, ac tunc iuxta facultates Ecclesiæ asseruauerint.

Cætera de sacris reliquijs supra dicta sunt.

De indulgentijs autem; In primis eas Visitator recognoscat, & an expiraauerint, vel renocatae fuerint, accuratè videatur, & an à deputatis vigore Sac. Conc. Trid. recognita fuerint, & an in proprio eiusdem generis codice, vel in tabella ex-

c. cum accessissent, de constit.

c. r. & c. in de consuet.

c. in de consuet. & ibi Dec.

Turrecrema. in c. in his diff. no. d. c. in his.

c. Eccle. si cap. si motu de consec. diff. t.

Abb. & alij in c. cum ordinè de mte.

Scriptæ sint, & eius exemplar in archiuo, vel in sacristia asseruetur. An de Ordinarij facultate promulgentur. Literæ indulgentiarum ubi affigantur: capsâ, in quam elemosyna fidelium conijcitur, ubi ponatur. Elemosyna, quæ eo nomine offertur, per quos colligatur, & cui attribuat.

Circa suppellectilem Ecclesiasticam videat, an sit ad præscriptum instructionum, quoad numerum, formam, & nitorem; præsertim verò in Ecclesijs Parochialibus, ut omnino sit qualis in Synodo vndecima præscripta est, alioquin mulctetur Rector, ut ibi dicitur. An decenter asseruetur, & ne permittat, ut in ædibus etiam Rectorum Ecclesiarum asseruetur, nisi necessitas aliter fieri coegerit, & tunc facultate scripta ab ipso impetrata ad tempus, ita tamen, ut in armario decenti, & in loco saltem cancellis distincto, & à domestico vsu separato teneatur. Nec etiam permittat eam per manus Laicorum contrectari etiam sub velamine custodię. Cognoscat etiam an vestes, & alia, quæ benedicenda sunt, fuerint benedicta, & à quo: quod in libro Parochiali describendum foret. De corporalibus, purificatorijs, calicibus, & alijs huiusmodi, si minus dicenda sint, mox dicetur.

In Actis. De forma autem, & de numero suppellectilis habetur plenè in *instruct. suppell. Eccles.*

Circa libros Eccl. videlicet Missalia,

& alios, quicumque sint, videat, quomodo decetè sint, & quomodo asseruetur. Et si ex auaritia, vel negligècia Rectoris, alteriusve titularis ipsos neglectos viderit, in eum animadertat, & ut diligèter custodiatur, prouideat. Cõferat indices veteres, & cognoscat, an aliquis desit, & cuius culpa id factum sit, intelligat: & ut inueniatur, restituarque, decernat.

Curet etiam, quando amplius vsui in Ecclesia esse non possint, ne in aliquem sordidum vsum, si sacri sint, vertantur; sed ut comburantur, eorumque cineres in sacrarium proijciantur. Libri verò in quibuscunque Ecclesijs requisiti, describuntur in *instr. suppel. Eccl.*

Quod attinet ad dies festos, & solemnitates proprias, præsertim quando etiã concursus exterorum est, & abusus plurimi esse solent illis diebus ratione illarum solemnitatum, videat Visitator librum Parochialem, in quo descripti sint dies illi festi, & abusus, qui eo tempore committi solent, eosque omnino euitari curet, præsertim commestationes, & tripudia, & si opus sit, agat cù Syndicis, & alijs maioribus de populo. Et quando abusus essent graues, potius ab illis solemnitatibus cessandum esset, si aliter remoueri non possent, quàm illas profanè, & cum animarum detrimento, celebrare. Et non solum incumbat in hoc, ut abusus tollantur: sed ut etiam religiosè, & piè colantur festa; cum pronominis Dei sanctificatione sint introducta.

CAPVT V.

De libris à Parochis conficiendis, & comparandis.

CIRCA libros à Parochis conficiendos, qui præcipuè sunt, status animarum, Baptizatorum, Cõfirmatorum, Matrimonij conijctorum, infirmorum, & de-

in Actis.

Regl. nal. de reform. Ang. de. cret. 1. 5. Vrin solemnitatibus.

Fusth. lib. 2. c. 3. n. 29.

Concil.
Prou. 4.
de sacr.
miss. 9.
in vna-
quaque.

Synod.
et.

De defunctorū; Item alius (& hic requiritur etiam ab alijs Ecclesie præfectis) in quo tū ipse Parochus, tū etiam alij, in ea Ecclesia celebrantes dietim, ac ordine scribere debent se celebrasse, & ab Ecclesie præfecto subscribendū est, & vbi in hoc erratū est, mulctandus est præfectus, & sacerdos nō subscribens ad præscriptū Conc. Item expediens admodū est, vt in Collegiatis, & Parochijs præcipue sit liber bene compactus, in quo describatur Eccl. fundacionis, & cōsecrationis monumenta testificationesue, bona, iura, & cætera omnia, quæ ratione ipsius Ecclesie, vel Parochie in visitatione requiruntur, vt supra in præparatorijs dictū est, Itē alia notabilia, vt quando Epif. dictā Eccles. visitauit; quando in ea confirmationis Sacramentū ministravit quando aliquid Eccl. si e legatū, donatum uē fuit; quando ipse Rector vel Ecclesie præfectus beneficiū officium uē habuit, & plura alia huiusmodi: Et hæc omnia distinctē. Circa (inquam) hos libros Visitator imprimis videat, an liber status animarum sit ad præscriptū instructionis, ita vt ex eo Parochus singularum animarum curæ lue commissarum cognitionem facile habere possit; Et vbi in hoc eum defecisse cognouerit, ipsum arbitrio suo mulctet; sicut etiam, vbi in alijs libris à præscripta formula recesserit. Deinde alios superscriptos libros inspiciat: & si codices benè compacti, & decentes non fuerint, infra breue tempus alios bene compactos, & decentes comparari iubeat, etiam poena appposita. Et aduertat ne Parochus quicquam aliud in ipsis describat; sed ea tantum, quæ ad rem faciunt. Et illa ordine, præcipue in libris baptizatorum, & matrimonio iunctorum; qui quando ordinatè scripti sunt publici sunt, & probant: quia à Sacro Concilio Tridentino sunt præ-

scripti; & alij etiam quia à Concilio Prouinciali sunt ordinati in hac prouincia publici sunt. Ad maiorem tamen auctoritatem omnibus huiusmodi libris præstandam describendi essent testes: & vbi sūt horologia, in libro baptizatorū, addenda esset hora natiuitatis, secundum Rebuff. Sed & nō vbi sint horologia posset scribi circa horam tertiam vel sextam; & in testes possunt adduci aliqui notabiles; & postea addi cum alijs pluribus, si fuerint præsentēs. Et in libro defunctorum poterit scribi, quando mortuus est, quando sepultus, & in qua parte Ecclesie, & qua pompa funeris, & qua hora. Sic etiam eadem ratione, in libris confirmatorum, & matrimonio iunctorum describenda esset hora: non tamen est mulctandus, neque redarguendus Parochus, si horam non appouerit, neque testes scripserit, præterquam in libro matrimonio iunctorum. Qui verò id præstiterit in hoc laudandus erit. Intelligat præterea Visitator, an Parochus vllum testificationum genus libris suis Parochialibus descriptū, cuiquam tradat sine Episcopi concessū, nisi aliquod, quo petenti testificatio fiat de eius ætate, vel natalibus: Et si illū in hoc peccasse cognouerit, ipsum vel moneat, vel mulctet arbitrio suo. Et, vt Visitator facilius perspiciat, an libri ad præscriptum sint, formulas describendas esse duxi.

Forma status animarum.

Nella contrada del Maino.

Nella casa di M. Francesco delli Amici
habita Co. Ch. Gio. Antonio di Piatti d'
anni 50. barbiero.

Co. Ch. Margarita sua moglie d' anni 45.
X. Co. Francesco suo figliuolo d' anni
22. sartore.

X. Co. Antonia sua figliuola d' anni 18.

E Dignis-

Borgn.
decif. 12.
sub n. 13.
tom. 2.

Rebuff. |
in tract.
de Re-
gist. seu
lib. bap-
tif. &
sepult.
Fusch.
lib. 2.
cap. 3.
Rebuff.
vbi su-
pra.

Dionisio figliuolo di Francesco d'anni 4.
 Co. Ch. Gregorio fratello di Gio. Antonio
 sodetto d'anni 43. legnamaro.
 X. Ch. Anna sua figliuola d'anni 10.
 X. Co. Pietro de Porri d'anni 16. seruo.

Formula Baptismi ita describitur.

Adi primo di Febraro 1592. à hore 15.
 è stato battezzato da me P. Nicolò Beni
 Curato di S. Paolo, vel si aliàs scripserit,
 Curato sopra scritto vn puttino, il quale
 nacque alli 28. di Genaro proximo alle 20.
 hore in circa, figliuolo d' Andrea Longo,
 è di Caterina Bibiana consorti habitanti
 nella mia Parochia nella contrada de
 Specchy, è gli è stato posto nome Luc' An-
 tonio Longo. Compare è stato Alessandro
 figliuolo già di Giacomo Saleri della Pa-
 rochia di S. Gioani sopra il muro; è Com-
 mare è stata Maria Senerina moglie già
 di Tomaso Serafino della mia Parochia,
 presenti Giovanni Bellone mio Chierico,
 Gio. Battista Lazermi, è mol' altri.

Non tamen, vt supra dixi, necessariò
 scribenda est hora baptismi, & natiuita-
 tis, neque addenda sunt nomina testiu.

Et si ab alio quàm à Parocho bap-
 tizatus fuerit, scribatur etiam de cuius
 mandato, vel facultate. Et vbi dubium
 erit, an infans baptizatus fuerit, scribat
 Parochus fuisse baptizatum cum condi-
 tione, si es baptizatus, &c. & sic de ex-
 posito, scribat infantē expositum fuisse
 baptizatum.

Sic etiam potest scribi liber confirma-
 torum omisis omissendis: addendus
 tamen est locus, in quo quis confirmatus
 fuit.

Formula Matrimonio iunctorum.

Adi 5. Luglio 1592. hora 13.
 Fatte le tre publicationi nelli tre giorni

di festa, cioè 23. 25. & vltimo di Giugno
 nella Messa Parochiale, alla presenza sem-
 pre d' vna gran parte del populo della mia
 Parochia, è non essendosi scoperto alcuno
 impedimento fra Giovanni figliuolo d' A-
 gostino de Scuoli della Parochia di S. Mar-
 tino in Compito, & Lodouica figliuola d'
 Alessandro Vanni della mia Parochia, è
 stato celebrato questa mattina nella mia
 Chiesa fra essi il Matrimonio per parole de
 presenti all' interrogazione di me P. Alui-
 gi Bonello Curato di S. Pietro alla Vigna
 (vel Curato sopra scritto) presenti il Sig.
 Pietro Badi, il Sig. Giulio figliuolo del Sig.
 Gio. Maria Castiglione, il Sig. Carlo fi-
 gliuolo del Signor Giovanni Basso, è
 molt' altri huomini, è donne.

Vbi verò denunciationes prætermittuntur, scribendum est, hoc pacto.

Vsatasi la debita diligenza per inten-
 dere se vi fosse alcuno legitimo impedimē-
 to per il Matrimonio, che voleuano con-
 trahere il Sig. Giulio Rauerti figliuolo
 del già Sig. Marc' Antonio, è la Signora
 Anna Visconti figliuola del Sig. Nicolò
 tutti duoi della mia Parochia, ne essendosi
 scoperto alcuno legitimo impedimento, è
 stato celebrato questa mattina nella mia
 Chiesa il Matrimonio fra essi, pretermesse
 le denunciationi solite d' ordine di Monsig.
 Reuerendissimo Vescouo, per parole de pre-
 senti all' interrogazione di me, &c. vt lup.

Facultas autem concessa prætermittendi denunciationes est registrata in-
 fra. ipsa verò habetur in filo cum a-
 alijs.

Vbi verò vnica tantum fit publicatio,
 ita describendum est.

Adi 8. di Maggio 1592. hora 12.

Fatta vna sola publicatione in giorno
 di festa, che fù alli 3. del presente, nella mia
 Messa Parochiale, alla quale erano pre-
 senti molti della mia Parochia, & altri, è
 pretermesse l' altre di ordine di Monsig.
 Vica.

Gioani
 Scuoli.
 Lodouica
 Vanna.

Vicario generale in assenza di Monfig. Reuerendiss. Vescouo, & non essendosi in-teso esserui impedimento, &c. vt supra.

L'altre publicazioni furono poi fatte alli 24. & alli 29. di Guigno nella Messa, come di sop.

Facultas autē permittendi denunciations est registrata infra. Ipsa verò habetur in filo cum alijs huiusmodi facultatibus.

Concil. Prou. 1. que ad Sacra. Matr. Et si alius Sacerdos ex facultate Episcopi, vel Parochi Matrimonio contrahendo intererit: exemplum illius facultatis in libro describatur: ita etiam de Coadiutore Parochi in libro de Matrimonijs scribat Parochus illius nomen, & cognomen, diemque, mensē, & annum notet, quo ille Parochialis curæ Coadiutor adiunctus est, facultatemque Matrimonia celebrandi, ab Episcopo, vel ab ipso consecutus est.

Formula libri defunctorum.

Adi 22 di Febraro 1593.

Il R. S. Gieronimo Castiglione della mia Parochia è morto questa notte passata à hore sette, è meza; Fu confessato da me P. Gio. Antio Curato, & prescritto alli 17. & alla 20. del presete mese, comunicato alli 18. hebbe l'estrema vntione; alli 20. fu sepolto nella Chiesa Collegiata di S. Amrosio nella sepoltura de suormaggiori, appresso alla Capella di S. Alessandro; v' interuennero u capitolo di S. Amrosio, 24. altri Sacerdoti secolari, & li Frati di S. Angelo, presenti il sig. Paolo Clerico, il sig. Canillo Guida, & molti altri huomini, & donne.

Hiero. nimo. Castiglione. Vterius alij libri conficiendi sunt à Parochis, videlicet, de distributione elemosynarum, de votis, & consuetudinibus pijs, & liber formularum de denuntiationibus dierum festorum, &c. de quibus habetur. in instr. sup. Eccles.

Alios verò libros Parochus habere

debet, præter illos, qui Ecclesiæ sunt, utque successoribus debentur; vt sunt Breuiaria, Psalteria, Sacramentalia, Pontificale, & alij, de quibus, vt supra diximus, in libro Instru. sup. Eccles. Et hi sunt testamentum vetus, & nouum, Conc. Trident. & Conc. Prouin. & Dioc. Catechismus Romanus ad Parochos, conciones R. F. Ludouici Granaten. vel aliud hominarium ab Episcopo delectum, vel diligendum, Summa Antonina, vel alia ab Episcopo præscripta, vel præscribenda: & in hoc genere præcipue probari videtur summæ Mart. Nauar. & Francisci Vi-

In Act.

Concil. Prou. 1. co. Synod. II.

Fusch. lib. 1. c. 23. & nu. 3. & lib. 2. c. 1. n. 18.

Piarum institutionum Thesaurus.

Regula doctrinæ Christianæ.

Syno. II.

Alij etiam arbitrio Episcopi præsertim ad Euangeliorum, & Epistolarum explicationem.

Concil. Prou. 2.

Hortandi etiam sunt Parochi, vt in lectione Pastoralis S. Gregorij, & S. Io. Chryl. de Sacerdotio assidue versentur.

Co.

Vtilis admodum est etiam lectio speculi Io. Langhæ Crucij de vit. & hon. Eccl.

Expedit etiã habere aliquem Psalmorum commentatorem, & aliquem, qui Missæ sacrificium, aliaque Diuina officia, & cæremonias explicet. Diligenter ergo Visitator inspiciat, an huiusmodi libros habeant; sicut etiã maxime inquirat, an libros, aut scripta prohibita habeant, etiã que res laciuas, seu obcenas, & pietati, ac moru honestati inutiles ex professo præcipue tractant, narrant, aut docent; vel in quibus continentur fortilegia, veneficia, auguria, auspicia, incantationes artis magicæ, vel alia his similia.

Fusch. lib. 2. c. 1. nu. 18.

Verum, quia parum libros habere prodest, nisi illis necessarium quoque studium adhibeatur, cum hac de causa præscripti sint: ideo Visitator non solum Parochis, sed vnicuique Ecclesiastico homini pro ingenij illius industria, intelligentia, &

E a mune.

ingenij illius industria, intelligentia, & munere studiorum rationes, & exercitationes singularib. decretis præstituat, ac præscribat, & ubi opus esse viderit, aliquibus etiam præter illas studiorum exercitationes præscriptas, iubeat, etiam poena suspensionis, aliaque arbitrio suo

proposita, eos certo constituto tempore ad examinatores in urbe eo potissimum nomine constitutos se conferre; & doctrinarum, librorumque, quibus ex visitationis decreto studuerint, accuratam diligentemque rationem ijs reddent.

CAPVT VI.

De Legatis pijs.

Concil.
Prou. 6.
de bon.
& iur.
Eccle.

VISITATOR in visitationis munere, de pijs legatis accuratè, diligenterque inquirat; accersitisque etiam ad se, si videbitur, heredibus, alijque, qui ea exequi præstareue debet, de illis ipsis decernat, certumque præterea tempus, quo ea illi præstent, omnino constituat; & si tempore constituto non soluerint, arbitrio Episcopi puniantur. Interim eorum nomina in tabellâ in Sacristia loco conspicuo affixam referri iubeat. Cognoscat etiam illa Rectores, & Notarij ad præscriptum denunciauerint, videlicet, Rector infra quindecim dies, & Notarius infra tres menses, & si in hoc deliquerint, eos moneat, vel etiam puniat. Aduertat quoque, ne pia testatorum voluntates villo pacto prætermittantur, mutenturque; ubi sustineri, ac adimpleri possunt.

Concil.
Prou. 2.
tit. 3. de
test. 17.

In interpretatione verborum diligenter consideret, an restrictiua, vel exemplificatiua sint, ad hoc, ut dignosci possit, an legatum augeri debeat, vel non: quando ad onus persoluendum id, quod soluitur, non sufficit, neque testatoris voluntas ex alijs cõiecturis discerni potest. Consideret etiam an à principio erat sufficiens legatum pro onere, vel non. Item an multum excedat onus à tempore, quo impostum est.

Borgni.
lib. 4. de
eiusa.
indice
verb.
Verba.
Borgni.
decil.
17. lib. 1.
sub. nu.
72. cap.
quanto
de cens.
Tyrac.
post ali-
os de
privileg.

In hac verò frequentissima materia, pro utiliori, ac faciliiori Visitationis expeditione, infra scripta, quæ frequentiora sunt, hic apponere constitui.

In causis ergo pijs memoria teneat Visitator iuris diuini, & iuris naturalis tantum considerationem habendam esse.

Et in legatis generaliter factis ad pias causas melius deberi. Ideò ubi testator reliquit Ecclesie calicem, intelligitur de argento, ubi vestem, intelligitur de serico, licet hoc Tyrac. non placeat, sed fortè procedet in dubio; & ubi alia efficacior præsumptio non esset.

Meminerit etiam conditionem mixtâ calu deficientem pro impleta haberi in legatis pijs; sicut etiam in dubio de mera potestatiua dicitur.

Item voluntatè testatoris infra annum executioni mandandâ esse: Et ubi opus sit, rem à testatore relictam hæredi ipsius iussa non implenti sequestri nomine deponere iubeat; ipsumque ad omne emolumentum, & interesse soluendum cogat.

Ampl. hæc conclusio, ut procedat etiâ si hæres esset impeditus, alijque occupationibus detentus.

Secundò ampl. ut procedat etiam in declaratione, & in electione.

Primò limitatur non procedere, quando qualitas operis longius tempus requirit; quia eo casu sufficit ita inchoasse, ut de eius negligentia minimè appareat.

Secundò limit. non procedere, quando testator prouidit de tempore: quia eius voluntas seruanda est: & intelligitur currere tempus à die scientiæ, & à die aditæ hæreditatis.

De-

pie caus.
privileg.
164.
Bart in
1. Titia.
& Seia.
ff. de ant.
& argem.
leg.
Tyrac.
priuil.
Aretin.
conf. 94.
num. 4.
Tyrac.
priuil.
37. & 38.
Authen.
Ampli-
us. C. de
fideicõ.
cap. nos-
quidem.
ubi doct.
de testa-
Concil.
Prou.
2. tit. 3.
decre-
16.
c. si hæ-
redes. v.
bi Abb.
de testa-
Tyrac.
priuil.
leg. 97.
Aret.
conf. 94.
num. 3.
Tyrac.
d. priuil.
97.

Abb. in d. c. nos. quidem.

Declaratur etiam hæc conclusio, vt nõ procedat in legatis pijs, quantum ad hoc videlicet, vt expectetur annus: legata enim pia infra sex menses soluenda sunt: & currit tempus à die inscriptionis testamenti. Quantum verò ad deuolutionem executionis ad Epif. nec expectatur annus; sed requiritur tãtum duplex monitio post negligentiam exequi debentis: Vbi verò vnica tantum monitio præcedit, expectatur annus.

Abb. in præcit. loco.

Aduertat etiã Visitator, ne commutatio vltimæ voluntatis in aliũ vsum, quã expressũ, fiat; quia nequaquã fieri potest.

Clem. 2. de relig. dom.

Primò, ampl. hæc cõclusio, vt procedat, etiã si Episcopi autoritas intercesserit.

d. Clem. 2.

Secundò, ampl. vt procedat etiam, si fieret autoritate legati de latere.

d. Clem. 2. Socin. de matr. oblar. lib. 19. num. 3.

Primò, lim. non procedere, vbi autoritas Sum. Pont. interuenerit; quia Sum. Põr. id de plenitudine potestatis potest.

d. Clem. 2. Socin. d. nu. 3.

Secundò, limit. quando nõ potest seruari ad illum vsum propter aliquod impedimentum: tunc enim fieri potest autoritate Episcopi, & cõsensu partium, & si pars non consenserit, Episcopus solus exequi poterit.

Abb. in in d. cap. nos.

Sublimitatur non procedere, quando testator vltterius processit; sicut etiã quãdo dixit, quòd possit cõmutari: sed hæc nõ est sublimitatio, quia tunc est implementũ, non autem cõmutatio voluntatis.

Soc. in præcit. loco n.

Tertio, limit. non procedere in commutatione rãporali ex iusta causa, quia eo casu Episcopus potest.

d. d. cap. nos.

Declaratur hæc cõclusio, vt procedat in vltimis voluntatibus, secus fortè in cõ-

Tyraq. p. i. uileg. 47. Soc. d. num. 4.

tractibus, quia eo casu potest fieri commutatio cum voluntate hæredis, vt Soc. ait, licet non audeat omnino affirmare, Contrarium autem videtur velle Abb.

Aduertat etiã Visitator, quando executio legati nemini mandata est: nõ, si testator Eccl. construi mādēt, & non dicat, per quem, hæres exequi tenetur: secus est in relictis pauperibus, vel pro redẽptione captiuorum: quia tunc Epif. est executor. Et curet, vt fructus medij temporis etiam soluantur. Quod locum habet, quando dies appositus est gratia legatarij; vel vbi legatũ relinquitur Monasterio, vel capellæ construendæ: tunc enim fructus medij tẽporis illi debentur.

Soc. d. num. 4. Abb. in d. c. nos. quidẽ in princ.

Inspiciat etiã diligenter, vbi legatum relictuũ est pro aliqua puella nuptui tradenda etiam nominatim, an illud factũ fuerit intuitu personæ, vel ad piã causam. Hoc enim casu deberetur alij puellæ, si illa decesserit, antequam consequeretur legatum. Si verò aliquos legata pia, vel obligationes Eccles. factas de fraudantes, & inuadentes inuenerit: nisi moniti emendentur, illos tanquã sacrilegos puniat, etiam excomunicacionis sentẽtia: qui si scienter pro defunctis legata defraudent, diuinæ pietatis exacerbacionẽ prouocãt; & de fide futuræ resurrectionis titubare dicuntur. Et quia sæpẽ executoris incuria vltimæ voluntates differuntur, videat Visitator, vbi executor exequi inchoauit, vel legatum pro executione sibi factum agnouit; & ipsum ad exequendum compellat, vel alium illius expensis deputet.

Abb. in d. c. nos. quidem, nu. 4.

Abb. in d. c. nos. num. 7.

Abb. in d. c. nos. in fin.

c. nonnulli. 12. q. 2.

c. quæ oblatio. ncs. 12. q. 2.

Collecta. in d. c. nos. quidem.

Ferr. p. 4. de legat. sol.

CAPVT VII. De Decimis, & Primitijs.

a. Paro- chianos.

CVM decimæ de iure Diuino in dominij recognitionẽ Deo debeantur,

ab omnibus soluendæ essent: sed vbi cõmuniter non soluntur, non sunt petendæ,

de decim. cõ. sim.

E 3

vel

s. ff. 25. c. vel à pecularibus, ut cōmuniter asserunt
 12. s. Doctores, vel à Papa, seu à Concilio, ut
 Thom. dicit *Couar.* quia aliter, secundum ip-
 212. q. 87. solum, non deberentur. Vbi autem com-
 Couar. muniter soluantur, & aliqui ab earum
 v. l. 16. solutione se immunes prætendunt; nisi
 fol. lib. 1. illius immunitatis rationem ostende-
 cap. 17. rint, ad solutionem cogendi sunt. Et ita
 num. 12. fuit iudicatum hic anno 1590. in causa
 Rebuff. post *Parochi Figini, contra D. Ioannem An-*
 Aufr. de *tonium Cattaneum.* Et sententia *Papie*
 decim. q. à *R. Borgnino* confirmata fuit. Quod
 Synod. multò magis procedere debet in hac
 4. decr. 33. Diocesi ob tempus duorum mensium
 Constitutum prætendentibus huiusmo-
 Concil. di immunitates. Et quod de decimis di-
 Prou. 3. ctum est, intelligitur etiam de primi-
 de ijs, tijs: nam quibus in locis soluantur, ab
 quæ ad omnibus tam nobilibus, quàm ignobi-
 bon. libus, & rusticis soluendæ sunt: Idque
 Synod. ad summam ex communi illius loci con-
 4. d. ductudine, diuturnoque vsu comproba-
 decr. 33. tæ rationem; & ad eas in agro soluen-
 Concil. dæ cogi possunt: & qui eas subtrahunt,
 Trid. earumque solutionem impediunt, excom-
 sess. 25. municandi sunt: nec ab hoc crimine, nisi
 cap. 12. restitutione secuta, absoluedi sunt.

Inuestituræ autem decimarum Eccle-
 stasticarum, laicis hominibus in pepe-
 tuum factæ diligenter, accurateque vi-
 dendæ, ac recognoscendæ sunt: & nisi
 legitimè exigantur, ad restitutionem e-
 tiam fructuum compellendi sunt. No-
 ualia verò, licet decimæ alij soluantur,
 Visitator, nisi rationabilis causa in cō-
 trariū sit, Parocho adiudicet quando vi-
 delicet nihil ex agro illo percipiebatur.
 Vbi igitur decimas soluendas esse Vi-
 sitator prospexerit, debitores conuo-
 cet, illisque ad soluendum breue tem-
 pus statuat; eorumque nomina in tabel-
 lam in Sacrastia conspicuo loco affixam
 referri iubeat: qui si debito tempore
 non soluerint, Episcopi arbitrio puni-
 antur.

Vterius intelligat Visitator in hac
 materia an primo die Dominico Qua-
 dragesimæ, nec non primo die Domini-
 co Aduentus Parochus doceat populum
 quod sacrum Concil. Trident. de decim-
 arum solutione decreuerit.

Maximè autem describi sigillatim fa-
 ciat, qui soluit, vel non; & quantum sol-
 uatur à singulis.

C A P V T VIII.

De alienationibus, & locationibus bonorum Ecclesiasticorum.

V Visitator videat in primis inuentari-
 um bonorum, iuriumque per publi-
 cum notarium confectum; & diligenter
 aduertat; an bona Ecclesiæ alienata, vel
 ad longum tempus, vel alio modo mi-
 nus legitimè locata sint; Præcipue vide-
 at, an locationes ad longum tempus à
 triginta annis ante sacrū Conc. Trid. fa-
 ctæ legitimè sint, & in vtilitatē Ecclesiæ.

An fructus venditi, vel locati sint an-
 tequam à solo sint separati, non dilata
 in id tempus solutione; Tunc enim con-
 tractus est irritus.

An bona Ecclesiæ locata sint consan-
 guineis in primo vel in secundo gradu,
 vel etiam in tertio non obtenta faculta-
 te in scriptis.

An patronis, vel ijs, quorum cessione
 cabe-

Concil.
 Prou. 1.
 co. tit.

Concil.
 Trid.
 sess. 25.
 cap. 11.

Concil.
 Prou. 1.
 quæ ad
 bon.

c. cum
 contin-
 gat, de
 decim.

Couar.
 vari. ref.
 lib. 1. c.
 17. n. 17.

Concil.
 Prou. 4.
 de bon.
 & iur.

Concil.
 Prou. 1.
 quæ ad
 bon.

Sec. sub
 nu. 26.

Concil.
 Prou. 1.
 quæ per
 ad bona.

d. Conc.
 Prou. 1.
 eod. tit.

§. nolu-
 mus.
 Concil.
 Prou. 1.

tit. 3.
 deat. 7.

1. q. 5.
 print. q.
 9. de co.
 muni.
 Concil.
 Prou. 1.
 quæ per.
 ad col.
 benef.
 Concil.
 Trident.
 sess. 25.
 cap. 9.

decem annos non præsentauerunt: & si res, cui ius patronatus annexum extitit, pluri vendita sit occasione iurispatronatus: esset enim eo casu Simonia.

Videat etiam si huiusmodi beneficijs alia beneficia libera vnita sint; & quo tempore: nam si à quadraginta annis citra, ante Concil. Trident. facta fuerit vnio, perpendat, an nulla sit, vel reuocanda; quando non sit in euidentem utilitatem Ecclesiæ: Ita etiam si nondum plenum effectum sortita sit, ipsam nullam declaret.

Sylu. de
 benef. q.
 6. sub
 num. 9.

Intelligat etiam si translatum sit iurispatronatus, & quomodo: & si in laicū, an cum consensu Episcopi, qui requiritur, cum ipse cognoscere ac iudicare de-

beat, an patronum mutare, Ecclesiæ expediat. Et aduertat, quando transfertur Ecclesia, vbi est iurispatronatus; quia si iurispatronatus est solum ratione fundi, vel constructione ex simplici translatione patronatus cessat: si verò ex ratione dotis, tunc noua Ecclesia erit iurispatronatus.

Tuttes
 Crema.
 in cap.
 mona.
 sterium.
 16. q. 6.

Cognoscat etiam an præsentatus ad præscriptū iurauerit. Et quando institutio ad inferiorē spectat, videat, an institutus ab Ordinario fuerit examinatus: & vbi inter patronos est lis, si institutio ad Ordinarium spectat, Oeconomum interim deputet: Huiusmodi enim deputatio ad institutorem pertinet.

Concil.
 Prou. 1.
 quæ
 pert. ad
 collat.
 benef.

CAPVT X. De Vnionibus.

Concil.
 Trid.
 sess. 7. c.
 6. & sess.
 25. c. 9.
 Concil.
 Prou. 1.
 quæ ad
 bon.
 d. sess. 25.
 c. 9.

VNIONES etiam iurispatronatus quadraginta annis citra, ante sacrum Concil. Trident. factas Visitator diligenter examinet; & vbi nullæ, vel annullandæ sunt, ipsas nullas declaret, vel annullat ad præscriptum sacri Concil. Trid. præcipue vniones ad beneficium iurispatronatus, quæ effectum sortitæ non sunt. Et qui Vnionem supra quadraginta annos factam esse præ tendit, eam Episcopo, Visitatoriue ostendere debet.

Rebuff.
 in Prax.
 de vni.

Ad validitatem autem Vnionis plura requiruntur; præcipue autem, vt ex causa fiat, vt videlicet sit euidentis necessitas, vel utilitas; vt secundum canones fiat, nempe cum consensu Capituli, nisi consuetudo aliter se habeat; vt Ecclesiæ temporalibus minimè vniantur; vt dignius minus digno non vniantur; vt lite pendente non fiat; & vt verus annuus valor vtriusque exprimatur, etiam quod bene-

Rebuff.
 in prax.
 cit. loc.

ficiū sit manuale. Et aduertatur, quia etiam à Vicario Generali Vnio fieri non potest, nisi id ei specialiter mandatum sit.

Vlterius etiam, cum causæ cognitio requiratur, vocandi sunt etiam illi quorum interest coram Ordinario loci, qui Vnionem fecit.

Et notandū est, quòd quando fit Vnio à Papa, vel à legato de latere de Ecclesia Episcopo subiecta Monasterio alicui, vel alio modo, non eximitur illa Ecclesia à iurisdictione, & à subiectione Episcopi; & ided poterit visitari, nisi, quantum ad Papam, aliter in Vnionem expressum esset. Et aduertendum est Vnionem tribus modis fieri; Primò, vt ex duobus vnum fiat. Secundò, vt Ecclesia vna alij subijciatur, & hoc casu in impetratione principalis Ecclesiæ, non est opus exprimere accessorie vnium. Tertio vt vtraque Ecclesia remaneat principalis.

Concil.
 Trid.
 sess. 7. c. 7.
 Borg.
 decis. 4.
 n. 9. to.
 2. & in
 induc.
 verb.
 Vnio.
 Rebuff.
 in loco
 præcit.

Et

Oldra. conf. 257. cum alijs adductis per Gomef. in regul. de trien. poss. q. 2. Rebuff. in przal. loc.

Et notandum etiam est, beneficium per vnionem dici, & esse suppressum; idè amplius vacare non dicitur, cum non sit beneficium, sed prædium; neque potest permutari; & si quis permutauerit, licet permutatio effectum non habuerit, non potest ad illud redire, quando sciuerit fuisse vnitum; & Vnionis instrumento scriptum sit, quòd per cessum, & decessum Vnio effectum sortiretur. Et quando Vnio facta est sine causæ cognitione, & solemnitatibus, beneficium potest impetrari absque declaratione; secus autem si facta esset cum solemnitatibus, ex falsa causa.

Vniones autem cum odiosæ sint facile reuocantur, idè cessante causa Vnionis, Vnio reuocari potest. Reuocatio autem cum ijs requisitis fieri debet, quæ in Vnionem requiruntur. & à quolibet interesse prætendente reuocatio peti potest: & causa subsistente Episcopus potest reuocare etiam Vnionem à Papa factam. Vnionem verò reuocata, Ecclesia in illo eodem statu remanebit, in quo ante Vnionem erat, absque tamen præiudicio possidentis. Et alienationes interim legitime factæ validæ erunt.

Rebuff. in præl. loc.

CAPVT XI.

De Fabrica Ecclesiæ generatim.

Concil. Prou. 5. de Eccl. eies. de earum suppel.

VISITATOR diligenter inspiciat, an Ecclesiæ restauranda, vel reparanda sint; & vt id quamprimum præstetur, curet: etsi opus sit, earum omnium censum, partemue huic sumptui necessariam; etiamsi equitibus Ordinis Hierosolymitani obueneret, sequestri ratione apud bonum virum depodi iubeat, qui in illarum instauracionem eiusdem iussu erogetur. Et si aliter fieri non possit, onera per aliquod tempus subleuet.

Syno. 4. dect. 35.

Si verò aliquis sit, ad quem id spectet, ipsum cogat. Vbi autem nemo tenetur omnes & singulos, diuites præsertim pro opere illo ad aliquid offerendum hortetur; eorumque oblationes à cancellario fabricæ in libro scribi faciat: & vbi cancellarius non extat, ipsum cum alijs fabricæ præfectis deputet. Vbi denique minimè restaurari possunt, & planè labuntur, eas profanari, & erecta ibi Cruce ad matricem,

Concil. Trident. sess. 12. cap. 7. Concil.

lapides, &c. necnon cœmeterium, offibus inde ad illam asportatis, transferri mandet.

Prou. 5. de Eccl. & earum sup.

Curet etiam, vt altaria omnia sint ad præscriptam formam, & necessarijs indumentis, & ornamentis instructa: Alioquin ea amoueri faciat, sicut etiam altaria nimium altari maiori, vel inter se vicina, & quæ in loco Baptisterij constituendi sunt.

Syno. 4. dect. 35. Instru. Viste. pag. 55.

Item vt spatium inter altare maius, & cancellos accommodetur: & capellæ minores mensura constituta, aut aptentur, aut tollantur.

Vt demum loca Ecclesijs superiora, vbi profana seruantur, vel habitentur, vel dormiantur, omnino amoueantur.

Plura in hac materia à Visitatore præstanda sunt, quæ infra de Ecclesiæ constructione colligi possunt. Quæ verò quantum ad fabricam, & ad iuppellectilem etiam Ecclesiasticam statim exequenda sunt; hæc quæ sequuntur, potissima esse videntur.

F CAPVT

CAPVT XII.

Sigillatim subitò exequenda.

ECCELESIARVM, quæ in locis periculosis, & quæ latronū speluncæ sunt, destructio, & translatio.

Paulin. p. 1. c. 3. in fine.

Altarium demolitio, vbi faciendæ est.

Ex instr. Visit.

Altarium portatiliū confractio, si non ad mensuram.

Sepulchrorum, quæ extant, amotio.

Sepulchrorū obstructio, si loco prohibito.

Amotio bradellarum, & sedilium, & huiusmodi impedimentorum ab Ecclesia.

Item profanorum supellectilium, aut rerum.

Item locorum superiorum, vbi dormitur, aut habitatur, aut profana seruantur.

Dilaniatio corporalium, & purificationum indecentium ratione mensuræ, vel sordium, quæ purgari non possunt.

Item superpelliceorum, tobalearum, sacrorumque indumentorum, quæ in Ecclesia toleranda non videntur.

Item Missalium, & Breuiariorum indecentium.

Profanatio calicum, & patearum indecentium.

Clausio, & obstructio portarum lateralium.

Amotio arborum, vitium, stipitum, & huiusmodi à cœmeterijs, & ab alijs locis sacris.

Item ramorum incisio, quæ obsunt parietibus, vel testis Ecclesiæ.

Vbi autem fiat dilaniatio supellectilis Ecclesiæ, sicut etiam quando supellex nullo pacto vsui amplius esse potest, ipsam supellectilem comburi, ac eius cineres in Sacrarium proijci iubeat. Si tamen ex veste sacra stola, vel manipulum elici potest, licet vestis illa benedicta fuerit, nihilominus, stola, manipulum benedicetur, quia est mutata forma, & particularis benedictio datur.

Quod de sedium amotione dictum est, quarum causa plura scandala oriuntur, & non habet locum in sedibus partronorum; quod intelligendum est, vbi est in vsu.

Soc. sub nu. 26.

Arch. in c. vestimenta, de consecr. dist. 1.

Ensch. lib. 1. c. 27.

Petr. p. 2. c. 66.

CAPVT XIII.

De Ecclesiæ constructione.

QVONIAM aliquando in Visitatione de Ecclesiarum constructione agitur, licet delineatio à Præfeto fabricæ prius approbanda sit, & ab Ordinario confirmanda, quàm fabrica Ecclesiæ inchoetur.

Ex instr. fab.

Hæc summatim colligenda duxi, quæ etiam ad ipsam Visitationem præcipuè

ad decreta conficienda proderunt.

Ecclesia sit instar Crucis arbitrio Archiepiscopi. Est enim forma magis conueniens; licet etiam rotunda construi possit.

Ampla pro capacitate populi, & aliorum ad diem festum confluentium; Mensura autè hominis est cub. 1. vnc. 8. Parie-

Synod.
II.

Parietes à latere, & à tergo extrinsecus minimè picti, nisi rubro colore: In frontispicio autem pingi possunt, & debent, præcipuè in Parochialibus imago B. Virginis cum Domino nostro, & imago patroni, vel mysterium, quo Ecclesia illa nuncupatur.

Atrium, vel porticus sit; omnino autem vestibulum in Parochialibus.

Tecta, vel laqueata, vel fornicata, vel alio modo pro regionum vsu; ita tamen ut tecti protectura eiusmodi fiat, qua stillicidia ab imis parietibus procul sint.

Pavimentum non spicatum, non è lateribus coctilibus, vel alio lateritio opere, nisi vitriato, sit: In insigni autem Eccl. saltè ex marmore, alioquè solido lapide sit: In alijs verò, ubi hoc fieri nõ potest, silicib. expolitis vel opere testaceo.

Ostia non arcuata, sed quadrangula, & duplo altiora, quàm latitudo pateat: imparia sint, quot sunt naues, è quibus Ecclesia constat. Omnino autem tria sint: ostium medium cæteris ornatius. In Cathedralibus autem sculptura leonum exornari decet.

Ostiorum valvæ ornatae, & firmæ è cypresso, aut cedro, vel saltè muce opere fabrilis ornatae: munitæ à parte interiori pectus, seris, & clavis. b. gr. adiusculis. Vbi verò extrinsecus muniti oportet, ostiolum sit in valvis ianuae dexterae.

Ostium à tergo ne sit, nisi quò à ingresso fieri necesse est ad Sacristiam, campanile, cæmeterium, vel ad domicilia ministrorum: Propè altare, vel è regione eius laterali, alioquè eiusmodi modo, qui illud rectà spectet, nullo pacto construatur.

Fenestrae sint à parte superiori paululum rotundæ ex lateribus aliquantulum latiores intrinsecus, quàm extrinsecus.

Fenestra orbicularis, unde lunæ præcipuè Ecclesia, vel capella maior exci-

piat, ampla sit, pro modo Ecclesiae super ostium manus extrinsecus exornata. In alijs etiam naibus in frontispicio forma oblonga iudicio Architecti.

Potest etiam excipi lumen ad vsum Ecclesiae, & Capellæ è tholo in umbilico, videlicet fastigiatae fornix, lateribus undique factis.

In media Ecclesiae naui, ubi per tecti altitudinem potest, tum in naibus etiam inferioribus laterales fenestrae fiant; exque impares ab utroque latere, atque in vniuscuiusque inter columniarum medio, ita ordine extructæ, ut sibi respondeant, neque in zophiro, epistilio, uè recti valdè distent.

In capellis pro earum magnitudine ab utroque latere fiant. Vbi autem non potest, & necessarium sit lumen, à tergo capellæ recipiatur; dummodo fenestrae, nec nimiam altaris partem occupent, neque altare, quod propè parietem sit, rectà spectent, aut nullo sanè modo super altare sint. Vbi autem super altare fenestra necessarìò extruenda est, prouideatur, ut aqua foris defluat, intrò verò ne gutta quidem penetret.

Fenestrae omnino altae extruantur, ut foris existentes introspicere non possint. Et si necesse aliquando erit, fenestram minus altam præscripto extruere; ea vitreis valvis ita muniatur, ut nullo modo aperiatur. Vitreae verò sint mundæ, & integrae, non autem fractæ.

Omnes autem quales quales sint ferreis clavis, opere vitreo, vel tela saltè, & filo cæneo muniatur, instruantur, ita tamè ut aperiiri, aut amoveri aliquando possint ad vaporis exhalationes.

Vbi scala gradibus pluribus constat, gradus sint impares è marmore, vel è solido lapide, & quinto, tertio è gradu planum fiat; quod pro ascensus ratione cubitos circiter tres cõgruenter pateat.

Gradus singuli altitudine sint uncularum octo, latitudine ferè cubitali.

Capella maior sit eminentiori loco in capite Ecclesiæ; è cuius regione ianua prima sit. Eius pars posterior Orientem versus rectà spectet: etiam si à tergo eius domicilia populi sint. Ad Occidentem verò, ubi pro ritu Ecclesiæ à Sacerdote versa ad populum facie, Missæ sacrum ad altare maius fieri solet. Fornicata, & ornata sit pro dignitate Ecclesiæ.

Pavimentū eius exstruatur solo Ecclesiæ altius pro situ loci, proque ratione Ecclesiæ.

Altare maius ita construatur, ut ab eius infimo gradu ad cancellos spatium intersit cubitorum octo, & plurium Ecclesiæ ratione; ad minimum verò quatuor: Et si opus est, altare parieti propius amoveatur; ita tamen ut ab ipso etiā pariete procul sit cubito uno, & dimidio. Sit autem à scabelli solo altitudine cubitorum duorum, & uncularum octo, ad summum decem: longitudine cubitorum quinque & plurium pro Ecclesiæ magnitudine; latitudine verò cubitorum duorum, & uncularum duodecim, & plurium pro longitudinis & situs modo. Gradus sint tres computata bradella, ubi satis spatij datur. At verò ubi id magnitudo Ecclesiæ requirit, sint quinque. Altitudo singulorum graduum sit uncularum octo. Bradella à fronte altaris cubitos duos, & à lateribus etiam producta, uncias sexdecim pateat, ita ut à tribus partibus illud complectatur.

Crucifixus in omni Ecclesia Parochiali, præcipuè sub ipso capella maioris arcu fornicato collocetur, aut parieti affigatur; qui super arcu est sub tecto lateat, atque super ianua elatrati cancelli capellæ.

Chorus sit à statione populi seclusus, & ab anteriori, vel posteriori parte al-

taris maioris pro ratione Ecclesiæ iudicio Architecti.

Tabernaculū marmoreum, aut æneū tabulis populæis, circūuestitum intrinsecus sit, aut ligneum, sed non è tabulis nucæis, ex alijsuè, quæ humiditatem gignunt, sed populæis, vel similibus politè elaboratis.

Forma octangula, vel sexangula, vel quadrata, vel rotunda; prout decentius accommodata videatur ad Ecclesiæ formam.

Amplum pro dignitate, & magnitudine, ratione uè Ecclesiæ.

Sit pijs mysteriorū passionibus Christi imaginibus exsculptum, & inaurato artificio certis locis decoratum. In summo tabernaculi sit imago Christi resurgentis, vel sacra vulnera exhibentis: vel crucifixus, ubi pro exiguitate Ecclesiæ super altare propter occupationem tabernaculi non sit congruus locus Crucis. Ostiolum ab anteriori parte sit ita patens, ut pixis, & tabernaculum gestatoriū commodè introducatur, & exprimat, & ita ad aperiendum accommodatū, ut in frontis iñcio planè hærens Sacerdotis sacræ Eucharistiæ depromētis brachium, manum uè non impediatur, sit ornatum sacra Christi crucifixi, vel resurgentis, vel vulneratum pectus exhibentis imagine, vel alia pia effigie.

Panno serico rubei coloris, si Ecclesiæ sit Ambrosiani ritus, aut albi, si Romani, intus ab omni parte vestitum, atque ornatum sit. In Altari maiore collocatū firmiter fixum hæreat, bene clauem munitū. Vbi autem in altare totum collocari non potest, à tergo suppositis suffulcris bene firmis illud totum, aut pars hauratur; ita tamen, ut non impediatur, quo minus altare circuiri possit. A fronte altaris distet non minus cubito, & uncias sexdecim; non tamen ita distet, ut ad sacræ Eucharistiæ depromendam sacerdoti gradu,

du, etiam ligneo opus sit, nisi situs, & illius structuræ ratio aliud postulet. In insignioribus Eccl. à parte posteriori sacra Eucharistia è tabernaculo sumi potest: in qua parte alterum ostiolum præscripta forma fiat. Sub tabernaculo nullum armariolum sit, neque suppellex sacra, neque libri ibi afferentur.

Capellæ minores omnes vna, eademq; longitudine, latitudine, & altitudine content, exceptis ijs, quæ in capite brachiorum Eccl. sunt; quæ sicut præcipuè extruendæ sunt, ita cæteris aliquando ampliores, & forma illustrior esse poterunt, inter se tamen conuenientes.

Ne subter suggestum, vel vnde organo sonatur, vel Euangeliū, Epistolauè legitur, aut canitur, capella, altareuè extruatur, neq; permittatur. Nec inter pilam structilem, columnamue, aut arcum, tignumue, quò tectū suffulcitur: ingressu Eccl. primo loco sitū, & parietem, qui ab anteriori parte est, capella extruatur, nisi pro Baptisterio: neque in loco, vbi Sacerdos capellæ maiori terga vertat.

Capellæ minoris latitudo sit cubitorum nouè, aut vndecim, & amplior pro ratione Ecclesiæ, non autem minor cubitis septem. Longitudo ab ingressu vsque ad parietem, cui altare adhæret, nõ maior cubitis septem, minor autem ad minus cubitis quinque, & vncijs octo; quæ tamen in capite Ecclesiæ à latere capellæ maioris sunt, longitudine aliquanto maiores permitti possunt.

Pauimentum altius, quàm Ecclesiæ solium vncijs octo; interdum etiam amplius permitti potest.

Limen vnciarum sexdecim, & ad summū viginti è marmore, lapidene solido.

Vnaquæque capella fornicato opere extruatur.

Altaria in fronte media vniuscuiusque capellæ construantur, non à lateribus.

Altarium minorum altitudo à bradellæ solo cub. 2. vnc. 8. longitudo 4. sũ dimidio, ad minus quatuor: latitudo 2. scabellum, seu bradella sit latitudine cubitorum duorum, altitudine vnciarum octo, longitudo ita, vt ab vtroque latere cingat, altare. Vbi autem non potest, saltem illud adæquet.

Altaria omnia non ex opere ligneo, sed ex lapidibus, lateribusuè extruantur, atque ita vndique obstruantur, vt fenestella, foramenuè nulla ex parte in ipsis relinquatur, vbi quidquam asseruari possit. Quæ autem quatuor, pluribusuè columellis, aut pilastratis angularibus suffuleiuntur, non prohibentur. Sub ijs tamen nihil reponatur reliquijs sacris exceptis.

Altaria quæ opere fornicato extructa non sunt, vel ita, vt fornix comodè purgari nequeat, vel Sacerdotem celebrantem contegat integumento (quod capoccielo dicunt) operiantur: quod integumentum, si è ligno, aut tela erit catenis ferreis è tecto, vel è pariete pendētib; aut alia firma structura sustineatur. Sit autem hoc integumentū aliquantisper ab altari elatum, ita tamen vt facile purgari queat.

Fenestella in pariete, qui à tergo altaris est à latere vbi Epistola legitur, ex marmore, solidouè lapide, vbi potest, fiat, alta à solo duobus cubitis; cuius latitudo sit vnciarum sexdecim, altitudo viginti quatuor, distincta marmoreo, lapidione opere transuerso. Pars superior ad peluim cum vrceolis, dum sacrum fit, reponendam, vsui sit; inferior verò ad proijciendam aquam ablutionis manuum Sacerdotis sacrum facientis: Ideò in medio foramen habeat, vnde illa fluat in cisternulam suffosam.

Clauus ferreus, quo birretū Sacerdotis celebrantis appendatur cum ornamentis.

mento præsertim ex auricalcho à latere Epistolæ propè fenestellam non altius à pavimento cubitis duobus affigatur.

Tintinnabulum paruum gestatorium, vel parietali laterali, vnde Euangelium legitur, affixum vnicuique altari hæreat ad signum eleuationis Corporis Domini.

Clathra ferrea in sūmo capellę tribus cubitis alta affigantur; licet aliquando etiam altiora permittantur, exornata, vbi fieri potest, paruulis pilis, aut vasculis in ima, media, & summa parte. Vbi autem capella octanguli, sexanguliue formam exhibet, clathra illi formæ respondeant. Ianuæ clathrorum valuis vtrinque & pessulo, & sera claudantur. Vbi verò ferri copia non habetur, fiant columellæ e marmore, aliouè solido lapide, aut saltem ex ligno polito, ac tornatili, in quorum summa parte coronix apponatur.

Coronix lignea vnicuique scabello altaris etiam maioris, non amplius alta tribus digitis circum altare adiungatur; etiam vbi scabellū à fronte altaris tantum extat.

Telare altaris ex quercus, nucisue asferibus perpolitè confectum, vnciarum quatuor; & huiusmodi, vt mensa altaris ab anteriori parte, & ab vtroque latere circundetur.

Mensa saltem ad minus latè pateat cubitum, & dimidium: longitudine ve-

rò æquet altare, si fieri potest.

Lapis altaris portatilis sit longus vncias viginti, latus verò sexdecim, præter capsam, cui insertus est, dimensionem.

Capsa verò e tabula nucæ omnino sit, crassitudine vnciarum circiter duarum.

Insertus autem sit mensæ in medio non longius à fronte altaris vncijs octo.

Si Parochialis sit, habeat baptisterium, vel extra Ecclesiam, si insignis sit, vel in capella à parte Aquilonari. Sit etiā Sacristia cum armario, Oratorio, Lauatorio, & alijs ad præscriptum instructionum.

Campanile etiam cum duabus saltem campanis, si sit parochialis.

Cæmeterium muro clausum, vt supra dictum est; & vbi non claudatur, infra breue tempus suspendatur.

Et hæc, quantum ad ipsam Ecclesiam pertinet, tetigisse sufficiat.

Circa autem ipsam Ecclesiam Visitator videat, ne sint cubicula porcorum, neque stabula redolentia foetorem Ecclesijs, cultuique diuino impedimenta præstantia: Nam hæc omnia prohiberi possunt per Ecclesiasticas censuras.

De suppellectili Ecclesiastica, quæ in Ecclesijs cathedralibus, quæ in collegiatis, & in alijs Ecclesijs, & in vnoquoque altari requiritur, plenè, & summatim habetur in instructionibus suppellectilis Ecclesiæ.

Concil.
Prou. 4.
eod.
Syno. II.

c. decet.
de im-
mur. ec-
cl. lib. 6.

Petr. p.
2. cap. II.
In Act.

CAPVT XIII.

Quæ vltèrius à Visitatore præstanda in beneficio vacanti.

In in-
struct.

VLTERIVS in hac visitatione materiali aduertendū est, quando beneficium est vacans. Eo enim casu de-

scribatur titulus beneficij, & modus vacationis: Et si Ecclesia Parochialis sit, an viciniore Parocho commendata sit; vel ab ali-

ab aliquo alio sacerdote ad id approbato regatur: Et videatur facultas, & an adhuc vigeat; & num tempore vacationis oneribus in toto, vel in parte satisfactum sit, & à quibus: & quis fructus perceperit: & quis bonorum administrationem habeat, & qua facultate. Præterea rationes fructuum videat; & ubi nemo sit, deputetur depositarius, vel plures idonei, & curatores eorumdem fructuum, & beneficii vacantis. Prouideaturque debito seruitio durante vacatione, nec non fabricæ ornamentis, &

supellectili sacræ, ubi opus est. Vbi autem non constat tempore vacationis oneribus satisfactum esse, Visitator hæredes, aliosuè, ad quos spectat ad probandam satisfactionem compellat dato illis congruo termino; Alioquin eos ad satisfaciendum condemnet; etiam pro præterita omissione; factis præterea sequestris, & relaxis deinde concessis, prout iuris fuerit.

Et hæc de Visitatione materialis; nunc ad personalem trans-eamus.

P A R S T E R T I A.

C A P V T I.

De modo visitandi personas.

IRCA personarum, siue Ecclesiæ mysticæ visitationem, sicut etiam de materiali dictum est, debet Visitator, nisi aliud conuenit, à digniori incipere. Et ubi visitat cathedralem, vel aliam collegiatam, in loco ubi actus capitulares expediuntur, prius breuiter loqui poterit, omnes charitatiuè admonendo; ut diligenter considerent, vtrum sciant, vel probabiliter credant aliquid esse in Ecclesia reformandum, corrigendumuè; & quod solum Deū præ oculis habentes audacter loqui debeant: illisque etiam in virtute sanctæ obedientiæ præcipere potest, ut sibi tanquam capiti omnia significant, quod tamen de occultis non intelligitur: & hoc etiam magna circumspeditione, ac raro faciendum arbitror: Deinde secretò cum singulis de Capitulo, & cū

alijs Ecclesiasticis loquatur. Vtilius enim procedit inquisitio, quando sigillatim fit. Et hoc vesperi, quo venit, si commodè fieri potest. Quod fortè aliquando in Episcopo succedet, qui plures ministros, coadiutoresuè habet. Difficile autem in delegato, cum quo vnicus notarius est, & aliquando Vicarius foraneus tantum. Manè autem circa populū inquirat; vel vna die debet esse cum Clericis, & alia cum laicis; Et licet nulla infamia præcedant, potest gradatim, & summarie, absque iudicij strepitu inquirere, de vita, & moribus Clericorum, & Laicorum: etiam ut eos in ijs, quæ ad forū Ecclesiasticum pertinent, mulcet, ac puniat. Ab inuito tamen iuramentum exigere nequaquam potest, per quod occultum prodere cogatur. Sed cū aliqua absque iuramento corrigenda referuntur; tunc super ijs iuramentum exigere

e. inquisitionis. §. tertia, de accusat. c. cū Apostolus, de cens. 6.

Arch. im c. cauendum. 10. §. 3. Soc. nu. 27.

d. c. 1. §. fanè & ibi docto. de cens. 6.

Paulin. p. 1. q. 7. Petr. p. 1. cap. 3. Soc. nu. 26.

Petr. d. cap. 1.

e. qualiter de occultis.